

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IV Wydział Karny – Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Bartkowiak

Protokolant: asyst. sędz. J. W.

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2015 r.

sprawy **M. K.**

obwinionego z art. 282 § 1 pkt 1 Kodeksu pracy w zw. z art. 85 Kodeksu pracy i inne

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę obwinionego

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w P.

z dnia 22 października 2014 r. sygn. akt VIII W 1275/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Poznań – Stare Miasto w P. do ponownego rozpoznania.

H. B.

UZASADNIENIE

M. K. został obwiniony o to, że:

I. będąc osobą działającą w imieniu pracodawcy w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., ul. (...), wbrew obowiązкови nie wypłacił w ustalonym terminie wynagrodzenia przysługującego pracownikom, w ten sposób, że w dniu 10 czerwca 2013 r. nie wypłacił wynagrodzenia za maj 2013 r. 140 pracownikom imiennie wskazanym we wniosku o ukaranie, tj. o wykroczenie z art. 282 § 1 pkt. 1 kp w zw. z art. 85 kp;

II. będąc osobą działającą w imieniu pracodawcy w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., ul. (...), wbrew obowiązкови nie wypłacił 106 imiennie wskazanym we wniosku o ukaranie pracownikom w ustalonym terminie odprawy pieniężnej z tytułu wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracowników, przysługującym im we wskazanym terminie i kwotach, tj. o wykroczenie z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 94 pkt 5 kp, w zw. z art. 8 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników;

III. będąc osobą działającą w imieniu pracodawcy w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., ul. (...), wbrew obowiązкови nie wypłacił w ustalonym terminie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za rok 2013 r. przysługującego 49 wskazanym imiennie we wniosku o ukaranie pracownikom we wskazanych kwotach i okresach, tj. o wykroczenie z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 171 § 1 kp.

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., wyrokiem nakazowym z dnia 3 września 2013 r. wydanym w postępowaniu o sygn. akt VIII W 2356/13, uznał **obwinionego M. K.** za winnego zarzuconych mu czynów, to jest wykroczenia z art. 282 § 1 pkt. 1 kp w zw. z art. 85 kp popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt I, wykroczenia z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 94 pkt 5 kp, w zw. z art. 8 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt II oraz wykroczenia z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 171 § 1 kp popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt III i za to na podstawie art. 282

§ 1 pkt. 1 kp w zw. z art. 9 § 2 kw wymierzył mu karę grzywny w kwocie 20 000 złotych. W drugim punkcie wyroku orzekł o kosztach procesu, obciążając nimi obwinionego.

Od powyższego wyroku obrońca obwinionego wniósł sprzeciw.

Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. wyrokiem zaocznym z dnia 22 października 2014 r., uznał **obwinionego M. K.** za winnego zarzucanych mu czynów tj. wykroczenia z art. 282 § 1 pkt. 1 kp w zw. z art. 85 kp popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt I, wykroczenia z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 94 pkt 5 kp, w zw. z art. 8 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt II oraz wykroczenia z art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 171 § 1 kp popełnionego w sposób wyżej opisany w pkt III i za to na podstawie art. 282 § 1 pkt. 1 kp w zw. z art. 9 § 2 kw wymierzył mu karę grzywny w kwocie 2 000 zł.

W drugim punkcie wyroku, na podstawie art. 118 § 1 kpw w zw. z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 października 2001 r. w sprawie wysokości zryczałtowanych wydatków postępowania oraz wysokości opłaty za wniesienie wniosku o wznowienie postępowania w sprawach o wykroczenia oraz art. 1 i 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych Sąd zasądził od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 zł tytułem kosztów postępowania oraz 200 zł opłaty sądowej.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości obrońca obwinionego. Zarzucił temu orzeczeniu:

1. obrazę przepisów prawa procesowego, mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

-.

- art. 8 kpw w zw. z art. 7 kp oraz art. 34 kpw w zw. z art. 410 kp przez błędne ustalenie stanu faktycznego, będące następstwem dowolnej oceny dowodów a nie swobodnej, polegające na wadliwym założeniu, że M. K. ponosi winę za popełnienie czynu polegającego na niewypłaceniu w określonym zamiarze świadczeń pracowniczych, podczas gdy z niepełnego materiału dowodowego wynika, że brak wypłaty świadczeń nastąpił z powodu braku środków pieniężnych;
 - art. 8 kpw w zw. z art. 7 kp oraz art. 39 § 1 kpw w zw. z art. 366 kp w zw. z art. 70 § 5 kpw w zw. z art. 34 kpw przez błędne ustalenie stanu faktycznego, polegające na przyjęciu, że ustalono rzeczywistą wysokość szkody, podczas gdy nie przesłuchano wszystkich pokrzywdzonych w sprawie, przez co nie było rzetelnych podstaw do przyjęcia jej rozmiarów;
2. ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego, obrazę przepisów prawa materialnego, polegającą na naruszeniu:
- art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 85 kp poprzez ich błędne zastosowanie, mimo niewyczerpania przez obwinionego wszystkich znamion czynu zabronionego określonego powyżej,
 - art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 94 pkt 5 kp, w zw. z art. 8 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników poprzez ich błędne zastosowanie, mimo niewyczerpania przez obwinionego wszystkich znamion czynu zabronionego określonego powyżej,
 - art. 282 § 1 pkt 1 kp w zw. z art. 171 § 1 kp poprzez ich błędne zastosowanie, mimo niewyczerpania przez obwinionego wszystkich znamion czynu zabronionego określonego powyżej.

Podnosząc tak, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie obwinionego od zarzucanych mu czynów; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się po części celowa, przez co umożliwiła kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia i skutkowała jego uchyleniem na skutek dostrzeżonego z urzędu uchybienia procesowego.

Uzasadniając wyrok kasatoryjny, należy wyjść od stwierdzenia, że sąd odwoławczy rozpoczyna merytoryczną kontrolę zaskarżonego wyroku od zbadania poprawności przeprowadzonej przez sąd I instancji analizy materiału dowodowego oraz trafności dokonanych przez ten organ ustaleń faktycznych. Kontrolę tę przeprowadza on za pośrednictwem uzasadnienia wyroku pierwszoinstancyjnego. Warto w tym miejscu przypomnieć, że polski ustawodawca w art. 82 § 1 kpw w zw. z art. 424 kpk przedstawił wymagania jakie spełniać musi uzasadnienie wyroku w sprawie o wykroczenie. Obejmować ono powinno między innymi „wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nie udowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych” (art. 424 § 1 pkt 1 kpk). Uznać należy, że obowiązek dania posłuchu zakodowanej w cytowanym przepisie normie prezentuje się jako bezdyskusyjna konieczność w trakcie konstruowania pisemnych motywów orzeczenia. Brak precyzyjnych ustaleń co do wymienionych okoliczności, stanowiących faktyczną podstawę skarżonego wyroku, wywoływałby bowiem ewidentnie niepożądaną sytuację, gdzie sąd II instancji byłby zmuszony, zastępując sąd I instancji, dokonywać ich samodzielnie. W takim przypadku dochodziłoby do osobliwej sytuacji, gdzie sąd odwoławczy kierowałyby swe działania kontrolne do swoich własnych ustaleń co do okoliczności, które stanowić mogły – i to tylko prawdopodobnie – podstawę poddanego mu pod ocenę rozstrzygnięcia. Uznać zatem należy, że zaniedbania Sądu niższej instancji w zakresie poprawnego umotywowania wyroku uniemożliwiają weryfikację przeprowadzonej przez ten organ oceny dowodów oraz poczynionych w oparciu o nie ustaleń faktycznych, a co za tym idzie dokonanie merytorycznej kontroli orzeczenia. Stwierdzić też trzeba, że choć naruszenie art. 424 § 1 kpk nie może mieć wpływu na treść orzeczenia, uzasadnienie wyroku sporządza się wszak po jego wydaniu, to jednak naruszenie to sugeruje niewłaściwy proces podejmowania przez sąd decyzji o winie lub niewinności obwinionego (por. wyrok SA w Łodzi z 13 września 2007 r., II AKa 105/07, Prok. i Pr. - wkł. 2008/7-8/53).

W ocenie Sądu Okręgowego, w rozważanym przypadku doszło do naruszenia art. 424 § 1 pkt 1 kpk, który na podstawie art. 82 § 1 kpw jest recypowany do procedury w sprawach o wykroczenia. Uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego nie zawierało jednoznacznych ustaleń i objaśnień odnoszących się do strony podmiotowej oraz kwestii zawinienia przypisanych M. K. czynów.

Podkreślić zaś trzeba, że odpowiedzialność za wykroczenie z art. 282 kp można przypisać tylko temu sprawcy, z którego winy doszło do nie wypłacenia należnych pracownikowi świadczeń pieniężnych. Aby zatem móc przyjąć zawinienie sprawcy, należy ustalić, że nie istniała przyczyna, która należycie usprawiedliwiałaby niewypłacenie należnych pracownikom świadczeń. Taką przyczyną według apelującego obrońcy, może być brak dochodów po stronie zakładu pracy, powodujący że jego sytuacja finansowa stała się na tyle trudna, iż nie pozwala na regularną wypłatę zobowiązań. Apelujący swe stanowisko poparł orzeczeniem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w orzeczeniu z dnia 23 września 2009 r. (sygn. akt IV KK 66/09, Lex nr 524064).

Ponieważ w kontrolowanej sprawie apelujący kwestionował ustalenia Sądu Rejonowego odnośnie elementów składających się na znamię strony podmiotowej oraz odnoszących się do zawinienia przypisanych obwinionemu typów czynów zabronionych, Sąd II instancji stwierdził, że brak ustaleń w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w tym zakresie rażąco naruszał art. 424 § 1 kpk i uniemożliwiał pełną kontrolę apelacyjną wyroku. Niewątpliwie również omawiane uchybienie mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku. Nie można bowiem wykluczyć, że nie omówiony w tym zakresie tok rozumowania i jego wynik są dotknięte błędem. Sąd I instancji nie wskazał przecież jednoznacznie czy postępowanie M. K. względem pracowników rozpoznał jako umyślne bądź nieumyślne. Nie uzasadnił też swego wniosku, że postępowanie to było zawinione. Z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku nie wynika wprost i jednoznacznie, że obwiniony jako pracodawca miał możliwość wypłaty pracownikom zaległych świadczeń pieniężnych. Sąd I instancji ograniczył swe ustalenia w tym zakresie do krótkiej wzmianki o tym, że w owym czasie sytuacja finansowa spółki uległa pogorszeniu i zaczęło brakować pieniędzy na wynagrodzenia i inne świadczenia wynikające z przepisów prawa pracy. Oczekiwać zaś należało, że Sąd w sposób rzeczowy odniesie się do tej kwestii i

dokona jej omówienia w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, dając tym samym możliwość zweryfikowania swego toku rozumowania.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy był zmuszony uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu Poznań – Stare Miasto do ponownego rozpoznania.

Sąd wyższej instancji zasadniczo ograniczył czynności kontrolne do tej wyżej opisanej okoliczności. To okazało się bowiem wystarczające do podjęcia ostatecznej decyzji merytorycznej. Uznano jednocześnie, iż odniesienie się do pozostałych twierdzeń podniesionych przez apelującego obrońcę byłoby przedwczesne (art. 109 § 2 kpw w zw. z art. 436 kpk). Dotyczyły one przecież kwestii, których rozpoznanie nie było możliwe bez zapoznania się z rzetelnie przedstawionymi motywami zaskarżonego orzeczenia.

Zdaniem Sądu odwoławczego celowym już w obecnym stanie sprawy było jednak ustosunkowanie się do podniesionej przez skarżącego kwestii zasadności oddalenia przez Sąd Rejonowy wniosku dowodowego o przesłuchanie na rozprawie wszystkich pokrzywdzonych w charakterze świadków na okoliczność czy otrzymali oni świadczenia z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Uzasadnienie tej decyzji przez Sąd niższej instancji zostało bowiem należycie przedstawione w protokole rozprawy (k. 230). Sąd Okręgowy zgodził się z zawartym w tym orzeczeniu stwierdzeniem, że ta okoliczność nie ma istotnego znaczenia w sprawie, a z uwagi na dużą ilość pokrzywdzonych zgłoszony wniosek dowodowy zmierzał do przedłużenia postępowania.

Na marginesie zaznaczyć trzeba, że dla ustalenia faktu, iż nie doszło do wypłaty wskazanych we wniosku o ukaranie świadczeń pieniężnych na rzecz pracowników wystarczające było pisemne oświadczenie księgowej spółki (...) E. N. z dnia 24 czerwca 2013 r. (k. 230 w zw. z k. 48). Nie ulegało również wątpliwości na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, iż to obwiniony M. K. od dnia 20 maja 2013 r. był prezesem zarządu w Spółce z o.o. (...) z siedzibą w P. i jedynym jej udziałowcem, a w konsekwencji to on był odpowiedzialny za wypełnianie obowiązków pracodawcy wobec pracowników.

Przy okazji niniejszego opracowania Sąd II instancji widział też potrzebę zwrócenia uwagi na kilka dostrzeżonych z urzędu błędów, których nie ustrzegł się Sąd Rejonowy formułując wyrok w sprawie obwinionego M. K.. Wskazać zatem trzeba, że Sąd I instancji nie zwrócił uwagi na zaistniałe już we wniosku o ukaranie omyłki w opisie kwot świadczeń przysługujących pracownikom (vide: pkt 6 i 21 przy zarzucie I). Poza tym Sąd Rejonowy, za oskarżycielem publicznym – Państwową Inspekcją Pracy powielił błąd, czyniąc obwinionego odpowiedzialnym za brak wypłaty niektórych świadczeń pracowniczych, które stały się wymagalne nim M. K. objął funkcję prezesa w spółce (...)(vide: pkt 15, 38, 56 przy zarzucie II).

Nie przesądzając w tym momencie kwestii zawinienia obwinionego, należy wskazać, że Sąd niższego rzędu zobowiązany będzie powtórzyć postępowanie dowodowe, podejmując przy tym działania zmierzające do usunięcia wyżej opisanych wątpliwości w treści i ocenie dotąd zebranego materiału dowodowego. Z pewnością cennym dowodem byłyby zaś wyjaśnienia samego obwinionego, których jak dotąd od M. K. nie odebrano. Wydaje się przy tym zasadnym, z powołaniem na art. 442 § 2 kpk, ograniczenie prowadzenia postępowania dowodowego tylko do tych dowodów, których treść ma znaczenie dla dokonania ustaleń w zakresie strony podmiotowej czynu podsądnego oraz możliwości przypisania mu winy.

Ważnym jest także by przy ponownej ocenie materiału dowodowego, Sąd Rejonowy w należyтым stopniu uwzględnił zasady: prawdy materialnej, obiektywizmu i w szczególności zasady swobodnej oceny dowodów. Powinnością sądu jest bowiem dokonanie rzetelnych ustaleń odnośnie czynów zarzucanych obwinionemu poprzez należyte ich umocowanie w materiale dowodowym sprawy, gdzie ocena materiału dowodowego powinna odpowiadać regułom wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego.

W przypadku zaś sporządzania pisemnego uzasadnienia końcowego orzeczenia (jeśli dojdzie do jego opracowywania), Sąd Rejonowy winien dochować wszelkiej staranności by uzasadnienie to spełniało wymogi procesowe z art. art. 82 § 1 kpw w zw. z art. 424 kpk. A zatem aby dawało pełną, jasną i wewnętrznie spójną odpowiedź na pytanie dlaczego

tak a nie inaczej zdecydowano o odpowiedzialności obwinionego za wykroczenia przeciwko prawom pracownika. To jest jakie ustalenia faktyczne legły u podstaw rozstrzygnięcia w tym zakresie, a w przypadku skazania, w szczególności wymagane będzie precyzyjne wyjaśnienie strony podmiotowej przypisanych wykroczeń i ich zawinienia. Jest to bowiem warunek niezbędny aby orzeczenie poddawało się kontroli odwoławczej.

H. B.